

17. Instagram Гамлета Зінковського. URL: <https://instagram.com/gamletzinkivskyi?igshid=YmMyMTA2M2Y=>
18. Instagram BBC_UA. URL: <https://www.instagram.com/p/Ch629mytiw2/?igshid=NzAzN2Q1NTE=>
19. #Sociopath. Ікони Революції by Sociopath. URL: https://web.archive.org/web/20201108192236/https://m.facebook.com/media/set/?set=a.247579392082445.1073741876.127860240721028&type=3&__tn__=%2As-R

Соколова Наталія, Грачова Катерина

Національний університет фізичного виховання і спорту України

ЖАХИ РОСІЙСЬКОЇ ОКУПАЦІЇ ХЕРСОНА (ЗА СПОГАДАМИ ОЧЕВИДЦІВ)

Ключові слова: *російська агресія, окупація, колаборант, мітинг.*

Keywords: *Russian aggression, occupation, collaborator, rally.*

3 березня 2022 р. Херсон окупований російськими військами. 26 квітня окупаційною владою створено військово-цивільну адміністрацію на чолі з колишнім мером міста В. Сальдо. 30 вересня росіяни за підтримки місцевих колаборантів провели незаконний референдум і оголосили про приєднання Херсонської області до РФ. 11 листопада 2022 р. внаслідок успішного контрнаступу ЗСУ місто звільнено. Україна і весь світ дізнався про жахіття та злочини російських окупантів, скоєних у Херсоні. Спогади звичайних українців, які пережили окупацію, дають можливість зрозуміти, як жило місто впродовж майже 7 місяців панування злочинної влади.

Як згадує вчителька англійської мови спеціалізованої херсонської школи О. Самсонова, з початком повномасштабного вторгнення російських військ в Україну в місті панував хаос, усе почало закриватися. В аптеках і банкоматах були величезні черги. На вулицях з'явилася ворожа техніка. Деякі люди знімали на відео, як росіяни грабують магазини та аптеки, і викладали відео в інтернет. Інші в паніці виносили все з магазинів. Вони перебували в якомусь божевіллі. Власники магазинів були готові роздавати продукти безкоштовно, аби тільки їхнє майно не постраждало. На центральній площі Суворова з'явилася російська військова техніка. Після нічних подій і денної стрілянини люди не могли прийти до тями. У новинах розповідали про фейковий мітинг на підтримку Російської Федерації, який російські окупаційні війська запланували на березень [3].

Із початком російської окупації припиняють роботу український мобільний зв'язок та інтернет. У місті утворилась інформаційна блокада. Росіяни були переконані у проросійських настроях містян. Проте з перших днів окупації стало зрозуміло, що місто готове до оборони проти окупантів. Історик С. Водотика згодом розповідав, що спочатку на вулицях перебувало достатньо людей. Групи активістів з українськими прапорами були зосереджені в центрі міста. На центральній площі зібралася велика група демонстрантів проти російської агресії. Люди скандували: «Херсон – це Україна», «Геть звідси». Окупаційні війська почали стріляти в повітря, але ніхто не розходився, на площі зібралось, за оцінками свідків,

від чотирьох до п'яти тисяч людей. Замість мітингу на свою користь російські окупанти отримали від херсонців мітинг за Україну [1].

Російська влада вже в перші дні окупації розпочала терор проти мирного населення. Із 8 березня росіяни починають хапати чоловіків та відправляти їх до СІЗО, яке спеціально звільнили від криміналітету. За словами О. Самсонової, в місті ставало дуже небезпечно. Мирних жителів могли побити за «кривий» погляд або «неправильну» відповідь на питання: «Херсон – це Україна?» [3].

10 квітня відбувся великий мітинг. Люди заповнили майже всю площу Свободи. Така кількість українців шокувала окупантів. Вони не очікували такого, тому стріляли з автоматів у повітря та переслідували мітингарів групами солдатів. Але херсонці не злякалися і організованою ходою рушили до пам'ятника Т. Шевченку, де традиційно відбуваються українські національні заходи.

Реакцією російської влади на проукраїнські настрої населення стала поява цілої низки катівень. Після звільнення міста у спілкуванні з журналістами британського телеканалу Sky News жителі Херсону розповіли про тортури, яким піддавались херсонці. Так, бізнесмен Валерій, котрий чинив опір окупантам, коли ті грабували його офіс, опинився в камері з іншими в'язнями. Він вважає себе щасливою людиною, тому що інших катували ще жорстокіше: «Їх жорстоко катували. Їх били струмом. Вони топили людей у воді. Вони різали людей. Вони робили такі речі, що мені важко уявити, як це може це зробити будь-яка людина» [2].

Люди щодня відчували на собі емоційний тиск, коли російська пропаганда намагалась їх переконати, що Херсон – це російське місто. Найжахливіше, що окупаційна влада залучала до цього дітей. У місті розвішували плакати зі щасливими дитячими обличчями. І це в той час, коли велика кількість українських дітей сиділа у підвалах, рятуючись від російських бомб. На одяг дітей вішали георгіївські стрічки, змушували тримати в руках російські прапорці чи кульки з російським триколом. Справжнім злочином російської влади є депортація дітей на територію окупованого Криму чи РФ під виглядом «оздоровлення». Колобарант К. Стремоусов повідомляв про вивезення 46 сиріт з Херсонського будинку малюка [4]. На захоплених теле- та радіостанціях постійно крутили пропагандистські наративи.

У Херсоні запровадили комендантську годину. Окупаційні війська перекрили Херсонську область і не пропускали вантажівки з продуктами харчування, медикаментами та гуманітарною допомогою з інших регіонів. Людям не дозволяли виїжджати з міста по продукти, а у тих, хто намагався це зробити, розстрілювали машини або відбирали пальне. Процвітав «чорний» ринок валюти та обміну безготівкової гривні на готівку. Містяни, котрі не отримували соціальні виплати через закриття українських державних установ, могли розраховувати лише на гуманітарну допомогу.

На жаль, між Херсоном та окупованою Україною не було офіційного зеленого коридору, залізниця зупинилася на початку окупації, а на кожній дорозі в місті встановлено численні російські блокпости. Ризикуючи життям, багато херсонців вирушили до Миколаєва і далі на захід України та в Європу, в основному за допомогою власних транспортних засобів або волонтерів. Частинами ставали випадки розстрілу автовок херсонців російськими військами, коли ті намагались виїхати на неокуповану територію.

На жаль, після звільнення Херсона українськими збройними силами ворог продовжує обстрілювати мирних мешканців, які за період окупації так і не скорилися їм.

Отже, 22 лютого 2022 р. РФ порушила міжнародне законодавство, здійснила повномасштабне вторгнення в Україну та окупувала частину територій. Факти, що відкриваються після звільнення цих територій українськими збройними силами, свідчать про масові злочини росіян проти українського мирного населення. Світ повинен зупинити цю агресію та притягнути до кримінальної відповідальності всіх злочинців путінського режиму.

Джерела та література

1. Водотика С. Місто, яке не боялось: Херсон у перші місяці російської окупації. *Україна модерна*. 25.12.2022. URL: <https://uamoderna.com/md/xerson-u-pershi-misyaczi-rosijskoi-okupacii>
2. Дембійська А. Катували струмом та топили у воді: мешканці Херсона розповіли про жахи російської окупації. *Главред*. 15.11.2022. URL: <https://glavred.net/ukraine/pytali-tokom-i-topili-v-vode-zhiteli-hersona-rasskazali-ob-uzhasah-rossiyskoy-okkupacii-10425671.html>
3. Пахаріна Л. «Ми проїхали 37 російських блокпостів». Історія Ольги, якій вдалося виїхати за часів окупації Херсону. *Elle*. 11.11.2022. URL: <https://elle.ua/ludi/interview/mi-proihali-37-rosiyskih-blopostiv-istoriya-olgi-yakiy-vdalosya-viihati-z-timchasovo-okupovanogo-hersonu/>
4. Як російська пропаганда використовує фото дітей. Приклади з Херсонщини. *Texty.org*. 11.11.2022. URL: <https://texty.org.ua/articles/108181/hersonski-dity-v-obyektyvi-rosijskoyi-propahandy/>